

Ternegg Kálmán

(1887–1956)

Ternegg Kálmán a magyar honvédtüzérség történetének kiemelkedő, de túlzás nélkül állíthatjuk azt is, hogy legfontosabb személyisége. Tevékenységét mindig nagy elismerés övezte, mégis börtönben halt meg, háborús bűnösként. Bűne az volt, hogy a nyilas hatalomátvétel után is szerepet vállalt a magyar hadsereg romjainak irányításában. Hogy ezt miért tette, arra ma már aligha találunk választ. Nem volt nyilas, sem fasiszta, ilyen eszmék hirdetésére, szolgálatára a pályafutása alatt nem találtunk adatot. Minden bizonnyal igaz hazafi volt – talán túlságosan is –, de mindenekelőtt kiváló tüzér szakember. A Ludovika Akadémia tanáráként mély nyomot hagyott a tüzér akadémikusok lelkében, ezt jól mutatja az 1940-ben megjelent *Borbála Helikon* című „diáklap” versikéje:

Tüzér sarjadék fia vagyok én,
Hiába döngetem gránáttal a messi hegyet,
S most hát megkérdem tőletek
Hány lövéssel döntsem ki kereszt „von” Ternegget.
Lőiskolán legjobb voltam én,
Fülemben még szabályzat-dal rivall,
Biz’ kilövöm én a Ternegg-keresztet
Hatástűzzel, s szűkvilláimal!

A versben megjelenő kifejezések, a Ternegg-kereszt, a szűkvilla, a hatástűz jelzi, hogy az akadémikusok a tüzérszakma csínját-bínját, vagyis a cél belövését, a löelemek meghatározását tisztelet övezte tanáruktól, majd az általa szabadalmaztatott Ternegg-műszer segítségével tanulták meg. Az akadémián az ő tanári hagyományai éltek tovább akkor is, amikor már az egész magyar tüzérségért ő volt a felelős.

Családi háttér és ifjúkor

Ternegg Kálmán az Esztergom melletti Tát településen született 1887. szeptember 14-én. Édesapja, Ternegg János Stájerországból származott, és katonai pályafutását a császári és királyi 44. gyalogezrednél századosként fejezte be, valószínűleg 1878-ban. Utána nem említik a haderő tagjait felsoroló munkákban. A római katolikus család másik fiúgyermeké, a három évvel korábban született János szinte mutatta az utat öccsének, ami a katonai pálya felé vezetett. Édesanyjuk Stöger Anna volt.

A fiúk a kismartoni katonai alreáliskolában kezdtek egyenruhát viselni, Kálmán 1899 és 1902 között. Innen az útjuk a főreálba vezetett Morvaféhertemplomba (ma: Hranice, Csehország). Ezt követően Mödling következett és a Katonai Műszaki Akadémia, amelynek elvégzése után Kálmánt 1908-ban avatták hadnaggyá.

Katonatiszti pályafutása az első világháború végéig

A fiatal hadnagy első tiszti beosztását a császári és királyi 13. tábori ágyúezrednél kapta. Az ezred ebben az évben alakult meg Sopronban, és a pozsonyi V. hadtesthez tartozott. A tüzéralakulat legénysége a Dunántúl és a Felvidék nyugati megyéiből származott. A fiatal hadnagy a következő években részt vett lovastanfolyamon, majd egy alkalommal tüzér löiskolába is elvezényelték. Az első világháború harcterére Ternegg Kálmán – már főhadnagyként – tüzereit az ezred 1. ütegének parancsnokaként vezette. Az V. hadtest Galíciába vonult, ott kezdte meg a háborút az oroszok ellen.

Ternegg Kálmánt 1915. november 1-jén, századosi előléptetése után néhány hónappal a császári és királyi közös hadseregből áthelyezték a magyar királyi Honvédtüzérséghez. Nem tudjuk, hogy a Honvédség alig négy éve létező

fegyverneméhez saját kérésére vagy szolgálati érdekből került, az viszont bizonyos, hogy az 1. tábori ágyúszerezd 40. tarackos pótütegeinek parancsnokságát vette át. A tarackos ütegeket a háború során állították fel a honvéd tüzérezredek pótütegeként, majd ezekből osztályokat, később ezredeket szerveztek. Ebben a szervezőmunkában kellett részt vennie a tüzérszázadosnak, miközben a harcok sem szüneteltek, s vezetnie kellett üteget. A beosztását nagy szakértelemmel és elkötelezettséggel látta el, ezt példázza az a kitüntetési javaslat, amely a keleti hadszíntéren lévő Batkownál (ma: Batykiv, Ukrajna) 1916. augusztus 6-a és 11-e közötti teljesítményét méltatta: „alapos megfigyelése és felderítése, rendkívül pontos és helyes tüzelése nagyban hozzájárult ahhoz, hogy minden ellenséges támadást csírájában el lehetett fojtani.” Ez év végén Ternegg százados rendelkezett a Katonai Érdemkereszt III. osztályával, a Bronz Katonai Érdemremmel, a Katonai Érdemkereszttel szalagon és a Katonai Jubileumi Kereszttel. A következő évtizedekben ez a sor többszörösére nőtt.

Ternegg százados a háború utolsó éve Olaszországban találta mint a 140. honvéd tábori tüzérezred 2. osztályának parancsnokát, vagyis ekkor már két üteget vezetett. A jelentésekben több alkalommal szerepel a neve mint a különítményeket, kikülönített csoportokat támogató tüzérség parancsnoka, aki kiválóan oldotta meg a feladatát. Például 1918 májusában „mint csoportparancsnok az őt támogató tüzérséget Roveretónál a legjobb sikerrel vezette, amikor ellenséges akció történt Sottocastello és Zugna Torta ellen”.

Később a százados más feladatot is kapott, például forgalomszervezést, amely során „energikus hozzáállása és fáradhatatlan munkája hozzájárult a forgalom zavartalan lebonyolításához, és ezáltal Cimone lőszerellátásához a júniusi offenzívához”. Augusztusban feljegyezték, hogy csoportparancsnokként „kezdeménezően lépett fel az ellenséggel szemben, saját gyalogságát segítve 2 ellenséges gépkocsi szétlövésével”. Ütegei augusztusban és szeptemberben két-két alkalommal is kitűntek sikeres és eredményes tevékenységükkel, amit szintén feljegyeztek szolgálati lapjára. E feljegyzés szerint harctéri szolgálatot látott el 1914. augusztus 13-tól 1916. augusztus 16-ig és 1918. február 10-től a hadifogságba eséséig. Ennek ellentmond, hogy 1917. október 17-én még Galiciában könnyebben megsebesült. A háború végén már a 40. tüzérezred parancsnokhelyettese volt.

Az olasz hadszíntéren a páduai fegyverszünet értelmében 1918. november 4-én délután három órakor a harcok befejeződtek. Az osztrák–magyar csapatok e napon abba is hagyták az ellenségeskedést, de az olasz csapatok még tovább folytatták előrenyomulásukat, és több szemben álló hadosztályt és dandárt

foglalul ejtettek. Ternegg százados november 3-tól a következő év szeptember 12-ig „élvezte az olasz vendégszeretetet”. Mindenesetre így kimaradt a magyarországi forradalmakból.

A százados hazatérése után Balatonföldvárra, a fővezérség rendelkezési állományába került. Innen 1919. november 20-án Budapestre helyezték a Nemzeti Hadsereg 101. csendőrszázadának parancsnokhelyettesévé, majd a következő esztendő első napján már a parancsokságot is átvette. E beosztást alig három napig látta el, ha ellátta egyáltalán, ugyanis január 4-én a budapesti tüzérsztály 3. ütegének a parancsnokává nevezték ki. Az ekkor készült Egyéni Lapja szerint „minden tekintetben egy kiváló ütegparancsnok, kiváló, hazafias, értékes tisz”. S valóban értékesnek bizonyult már 1921. október 23-án az úgynevezett „budaörsi csata” alkalmával, amikor ütegének két tarackjával a IV. Károly király visszatérését támogató csapatok ellen küldték. A lövegek végül a nézelődő helyi lakosság jelenléte miatt nem szólaltak meg, de Ternegg százados emberei kézi fegyverekkel visszaverték a támadó századot.

A következő évek a magyar királyi Honvédség tüzérségének újjászervezésével teltek, figyelembe véve a trianoni békediktátum katonai határozványainak rendkívül szigorú korlátozásait. Ez az időszak a magyar hadtörténelemben a „rejtés időszaka” néven vonult be, ami azt jelentette, hogy az országban tevékenykedő Szövetséges Ellenőrző Bizottság figyelmét kijátszva mégis észszerű hadseregépítés kezdődött. Ebben a munkában Ternegg százados 1925-ig vett részt, amikor május 1-jei előléptetését követően a magyar királyi honvéd Ludovika Akadémiára helyezték át.

A tanár és feltaláló

Hogy milyen tanár volt Ternegg őrnagy, azt az 1929-es jellemzésében találtuk meg. E szerint akadémikusi ütegparancsnok és tanár, aki tüzér gyakorlati szabályzatot és lövésítást tanított, és mint ütegparancsnok kiválóan megfelelt. A jellemzést író előljárói alkalmasnak ítélték az akadémián a tüzérsztály parancsnokául, sőt feljegyezték, hogy „tüzérségi lövésiskola tanárának is kiválóan alkalmas, összgyéniségénél fogva kiváló tisz, tényleges állományban megtartása igen kívánatos”. A jellemzéséből azt is megtudhatjuk, hogy óvadtékkal nőtt, gyermektelen, Budapesten lakik egy háromszobás, saját bútorral berendezett lakásban.

Az akadémiai évek után 1930. szeptember 1-jén a Gróf Bercsényi Miklós 1. tüzérsztály állományába került, ahol először beosztott tiszt, majd osztályparancsnok-helyettes lett.

Ezekre az évekre jutott nevezetes találmánya olyan állapotba, hogy 1932-ben „készülék lövegek löelemeinek meghatározására” néven szabadalmaztatni tudta. A műszer a hosszú évek tapasztalata alapján kidolgozott tüzérségi lőeljárás segítette, amely új lehetőségeket, nagy rugalmasságot, gyors és pontos tűzősszpontosítások előfeltételét biztosította a mozgóharc minden mozzanatában. A honvédtüzérségnél 1939-ben rendszeresített eszközt a tüzérütegeknél és tüzércsoportoknál alkalmazták „gépies belövésre”. Egy olyan löelem-meghatározó műszer volt, amelynek segítségével becsült vagy mért adatok alapján rajzoló eljárással lehetett a löelemeket meghatározni. Használható volt célok belövésére és a tüzércsoport tűzének gyors összpontosítására. Ez utóbbi különösen fontosnak bizonyult a második világháború hadszínterein a többnyire elavult lövegekkel mozgó háború viszonyai között harcoló honvédtütegeknek. A műszernek köszönhetően a gyalogság tüzérségi támogatása tűzősszpontosítások lövésével sok esetben biztosította a sikert, vagy a sikeres védelmet. Ternegg Kálmán – 1932 májusától alezredes – a műszaki ismereteinek, az első világháborús tapasztalatainak, a Ludovikán az oktatás során szerzett benyomásainak köszönhetően a szakma által széles körben elismert és használt műszert alkotott, amelynél alkalmazhatóbb kevés volt a világban. A Ternegg-műszer a tűzerek között fogalommá vált könnyű kezelése és a gyors tűzkiváltást elősegítő működése miatt. Az 1933-ban a vegyesdandár-tüzérparancsnokok, -osztályparancsnokok és -törzstisztek Hajmáskéren tartott továbbképzésén bizonyára már szélesebb körben is megismerkedhettek a műszerrel. Egy tüzérségi szakkönyv szerint:

„[a] tábori ütegek a mozgó és találkozó harcok jellegzetes bevezető harcaiban a Ternegg műszer messzemenő felhasználásával, a gyors eljárások alkalmazásával, – bemérés nélkül is, – a megfelelő pontosságot mindenkor el fogják érni. Mire a harcok állandósulnának, – amelyhez bizonyos idő szükséges, – az osztály bemérői az ütegek bemérését be is fejezhetik.”

Szerepvállalása a második világháborúban

Ternegg alezredes 1935. május 1-jén átvette a Bem József 1. lovas tüzérsztály parancsnokságát. A bemutatkozó alkalmával „Ternegg Kálmán, az új parancsnok fogadalmat tett, hogy azt a családias szellemet, melyet Magasházy (László ezredes)

megteremtett, továbbra is megőrzi, mint a lovastüzérek ősi hagyományát”. Ebben a minőségében léptették elő ezredessé. Három év múlva már a 2. lovasdandár tüzérezredének parancsnoki kinevezését kapta meg, 1939 januárjától pedig már a kassai VIII. hadtest tüzérparancsnokaként tevékenykedhetett. A kiváló tüzér szakember karrierje gyorsan ívelt felfelé, a következő év meghozta a tábornoki kinevezést és egy számára bizonyosan kedves beosztást, a hajmáskéri honvéd tábori tüzér löiskola parancsnokságát. Újabb és újabb kinevezések, áthelyezések után 1942. október 1-jén Ternegg tábornok az első számú tüzér lett a második világháborúban erején felül teljesítő magyar királyi Honvédségben, ugyanis kinevezték tábori tüzérségi felügyelővé. Ebben a beosztásban lett altábornagy, és dolgozott a tüzérség működőképességének megőrzéséért és a háborús viszonyok ellenére a folyamatos korszerűsítéséért. Szorgalmazta és irányította a gyalogságot közvetlenül támogató Zrínyi-II. rohamlövegek rendszerbe állítását, amely sikerrel járt, bár a tervezett nyolc tüzérosztályból csak kettőt sikerült ezzel a korszerű önjáró löveggel ellátni. Sorozatvetők bemutatójára is sor került 1944 májusában:

„Ismertette ezután vitéz Ternegg Kálmán altábornagy a magyar sorozatvetőt is, amely hat csövével páratlan rövididő alatt félelmes tűzzáppal töri meg az ellenség sorait. Az új fegyverrel az első sorozatot, 72 lövést, a Főméltóságú Kormányzó Úr tiszteletére lötték, ki. Félelmes vijjogó hangja még a robbanások előtt megbéníthatja az ellenség támadókedvét.”

Ezek a biztató kísérletek és lépések azonban még csak nem is késléltethették az országhoz közeledő szovjet Vörös Hadsereget.

A háború a németek oldalán harcoló Magyarország számára nyilvánvalóan elveszett. Horthy Miklós kiugrási, vagyis a német szövetséget elhagyó kísérlete kudarcot vallott, a nyilas hatalomátvétel pedig újabb tragédiák felé sodorta az országot. Ternegg altábornagy számára azonban elérkezett a nyugdíjazás ideje, a háromhavi nyugdíj előtti szabadságát azonban nem tudta letölteni. Magához hívatta ugyanis Beregfy Károly vezérezredes, a Szálasi-kormány honvédelmi minisztere, és kinevezte a honi hadsereg parancsnokává. A november 23-án kelt miniszteri rendelet szerint: „A Miniszterelnök úr a hátszországban folyó kiképzés irányítására és az országvédelemben résztvevő összes alakulat vezetésére M. kir. Honv. honi hadseregparancsnokságot rendszeresített és a honi hadsereg parancsnokául Ternegg Kálmán altábornagyot nevezte ki.” A hadsereg parancsnokának a feladata a „hátszországban folyó kiképzés irányítása, a csapat, a tanfolyami és haderőn kívüli kiképzés közötti összhang biztosítása a háborús cél kizárólagos szem előtt tartásával”. Az új hadseregparancsnok rövidesen

megkapta a vezérezredesi csillagokat is. A honi hadsereg-parancsnokság Balatonfüreden alakult meg, majd átköltözött Rumba a Széchenyi-kastélyba.

Nem ismerjük a körülményeket, hogy a kinevezést ki kezdeményezte, Ternegg milyen megfontolásból vállalta el. Nem találtunk olyan feljegyzést vagy levelet, amely magyarázatot adna arra, hogy az eddig a szakmájának élő, mindenki által tisztelt tábornok miért vállalt szerepet a nyilas hatalomátvétel után, miért járult hozzá működéséhez és vált kiszolgálójává. Nem találtunk arra adatokat, hogy bűnöket követett volna el, de cinkossá vált.

Ternegg vezérezredes még egy alkalommal találkozott a ludovikásokkal is, 1944. november 15-én, a körmendi Batthyány-kastély parkjában rendezett utolsó tisztavatáson. A vezérezredes beszédet intézett az új hadnagyokhoz, majd felolvasták Szálasi Ferenc nemzetvezető rendeletét, amely a tisztnevelő intézetek legfelsőbb évfolyamainak idő előtti avatására vonatkozott. Az utolsó honvédtiszti eskütétel volt ez, amelyet az 1901-ben kapott Ludovika-zászló előtt tartottak.

A vezérezredes feladata ekkor a német haderőt támogató magyar csapatok számának növelése volt. Elnöklete alatt 1944. december 27-én honvédségi felügyelői értekezlet zajlott, ahol elhatározták négy új magyar SS-hadosztály felállítását, mégpedig önkéntes alapon. Ezen alakulatok azonban nem a honi hadsereg állományába kerültek volna. A következő év elején, amikor a tervezett honvéd és SS-hadosztályok személyi állományának kiszállítása megkezdődött Németországba, akkor a honi hadsereg parancsnoksága is megszűnt.

Ternegg vezérezredes a háború utolsó hónapjaiban a magyar légi és légvédelmi erők parancsnoka lett. E minőségében aláírt olyan parancsokat, amelyek nem váltak dicsőségére. Gyepűszálláson 1945. február 13-án elrendelte, hogy öt gyávaság miatt hadbírótság elé állított katona halálos ítéletét hirdessék ki. Február 24-én elrendelte, hogy minden katonai szervezet támogassa Anderka Ödön képviselőt, akit a magyar fiú- és leányifjúság Németországba telepítésével bíztak meg, illetve özvegy Meggyes Kálmánnét, akinek a magyar nőket kellett kitelepítenie. Még ugyanezen a napon azt is elrendelte, hogy minden hadifogoly pilótát vagy repülőlegénységet a németeknek kell átadni.

A német és a magyar csapatok március végére, április elejére teljesen kiszorultak az országból. Velük Ternegg vezérezredes is. Nem tudjuk, hogy megfordult-e a fejében a kiválás, a kilátástalan küzdelem befejezése. Rossz érzéssel látta azonban a teljes káoszt, a fejtelenséget, amely ekkor már jellemezte a honvédséget. Április hó végén a legfelsőbb katonai vezetés a bajorországi Tann településen kísérletet tett Beregfy eltávolítására, egyrészt mert őt okolta a teljes káoszért, másrészt mert politikailag erősen exponáltak tartotta ahhoz, hogy a magyar királyi

Honvédséget a német területeket megszálló angolszász csapatokkal szemben képviselhesse. A háború küszöbönálló befejezésekor a Honvédség vezetésére Ternegg Kálmán vezérezredest kérték fel. Közben Beregfy jelentéstételre Szálasihoz utazott Mattseeba, hogy felajánlja lemondását, s mire visszatért, Tann község már amerikai kézen volt. A Honvédelmi Minisztérium és a Honvéd Főparancsnokság tábornokai és tisztjei május 1-jén itt és a környéken estek fogságba, majd május 3-án gyalogmenetben Pfarrkirchenbe, hadifogolytáborba kísérték őket. E napon Ternegg vezérezredes Pocking településre érkezett, ahol korábban egy magyar repülőalakulat települt, de ekkor már gyűjtőtáborként működött. Ternegg Kálmán a felsorakozott állománynak beszédet tartott, amelyben a „vezérezredes úr rövid beszédben kifejti, hogy most már itt marad közöttünk, és mindent megpróbál az amerikaiaktól kivívni, amint ezt ez a fegyelmezett vitéz csapat megérdemli. Mindenki maradjon a táborban, amíg ő a tárgyalásokról vissza nem érkezik”. A gyűjtőtábor ezután átalakult fogolytáborrá, ahol a következő hónapokat töltötték a magyar katonák.

A Ternegg Kálmán vezérezredes vezette táborban az általa egyben tartott légierő állománya mellett itt kaptak menedéket a szökött honvédek, polgári menekültek, illetve a táborlakó tisztek és tiszthelyettesek hozzátartozói is. Később a táborba jöhettek a kiszabadult szövetséges hadifoglyok, internáltak és deportált zsidók is, akiknek egy része repülőgéppel térhetett vissza hazájába. A táborőrök először magyarok voltak, akiket az amerikaiak váltottak. Szabad mozgásában senkit sem akadályoztak, lehetett külső munkát vállalni és a helyi lakossággal kereskedni. Az amerikaiak a laza tábori életbe ritkán szóltak bele, megbíztak a magyar táborvezetésben. A táborban viszonylag kényelmes elhelyezést tudtak biztosítani, s az ételmezés is megoldott volt. A tétlenség elviselésére kulturális élet alakult ki. Tábori hangos híradó működött, május végétől tábori újság jelent meg, sőt tábori színház is megkezdte a műsorait. A kulturális rendezvények mellett a legnagyobb népszerűségnek a futballmeccsek örvendtek.

Elítélése háborús bűnösként és a börtönévek

A szovjet megszállás alatt lévő Magyarországon az Ideiglenes Kormány intézkedései nyomán Ternegg Kálmánt lefokozták, és „a honvédségből kicsapták”. A távirati iroda 1945. július 25-én közölte, hogy összeállították a háborús bűnösök listáját, amelyet hivatalosan elküldtek a Szövetséges Ellenőrző Bizottságnak. A listán Ternegg Kálmán is szerepelt, mert „a nyugdíjazása ellenére

magasabb parancsnokságot vállalt”. A vezérezredest októberben az amerikai hadsereg különleges alakulata, a Himler Márton ezredes vezette OSS (Office of Strategic Services) fogta el és szállította Magyarországra. November 28-án előzetes letartóztatásba került, majd megkezdődött a tárgyalása. Az ítélethirdetésre a következő év március 3-án került sor, amikor is a budapesti népbíróság tizenöt évi fegyházra ítélte, egyúttal a politikai jogait tíz évre felfüggesztette. A hatalom azonban ezzel nem elégedett meg, hanem a Népbíróságok Országos Tanácsa május 15-én az ítéletet életfogytiglani fegyházra, teljes vagyonekkozbásra és állásvesztésre súlyosbította.

„Az Andrássy-út 60-tól a Markó-utcáig, verőfényes vasárnap délelőtt kísértette végig Ternegg Kálmánt, honvéd vezérezredesi ruhában gyalog és a szabadjegyes csöcselék ki volt az utcára rendelve. De Magyarország igazi népe kalapot emelt és megrökönyödött tekintetével kísérte az ősz tábornoikat.”

Az ötvenkilenc éves tábornok élete hátralevő részét börtönbe töltötte. Egyetlen támasza ekkor már csak felesége maradt. Czeisberger Mária édesapja, János császári és királyi tábornok volt. Ternegg Kálmán soproni szolgálata alatt ismerte meg az operaénekes hölgyet. A népszerű Maca művelt, modern gondolkodású nő volt, és kitűnő lovas, aki az operaházi szünetekben töltötte idejét az alpokaljai városban. A házasságkötés pontos idejét nem tudjuk, de 1916-ban Ternegg százados két ízben is beadott házasságkötési kérelmet. A házasságból gyermek nem született, pedig Mária még az énekesi pályafutását is feladta. Bár ennek leginkább az ifjú férj féltékenysége lehetett az oka. A Ludovikán töltött évekről egy szerző a következőket írta:

„Kálmán ekkor már a Ludovika tanára, az ifjú tiszték nevelésében, pályogatásában élte ki apai vágyait. Szerette okosan terelgette tanítványait. Kedvelte a természetet, a növényeket, gyönyörű kertet varázsolt a kaszárnya udvara mellé, ahol csodás növényritkaságok, egzotikus virágok virultak. Maca a háztartás, vendégfogadás megszervezése mellett a hátszobák belovaglásával is foglalkozott.”

Mária követte férjét a különböző szolgálati helyekre, esetenként jótékonysági eseményeken énekelt, vagy gyűjtéseket szervezett. Bizonyára mindketten készültek a nyugodt nyugdíjas évekre, de ez nem adatott meg számukra. Ternegg Kálmán 1944. októberi döntése, a honi hadsereg vezetésének elvállalása végzetesnek bizonyult.

Az *Új Dunántúl* című napilap 1947. július 8-i száma egy összeküvésről számolt be. A váci fegyházban cellaellenőrzés során Ternegg Kálmán volt vezérezredes szalmazsákjában kétoldalas, géppel írott levelet találtak, amelyet a börtöncenzúra kijátszásával juttattak el az életfogytiglani büntetését töltő elítélthez. A cikk szerint „a Lakatos-kormány 1944. október 1-jén nyugdíjba küldte, mire ő három héttel később önként jelentkezett szolgálattételre Szálasi honvédelmi miniszterénél, Beregfy Károlynál”. A cikk szerint a levél valótlán politikai híreket tartalmazott. A nyomozás azonnal megindult, és az államvédelmi osztály hamarosan megállapította, hogy a levél Ternegg feleségétől származik, akit a Verpeléti úti lakásáról haladéktalanul az Andrássy út 60.-ba szállítottak. Az asszony beismerte, hogy a levelet Rixner József fegyőr segítségével juttatta el a férjéhez. Terneggné állítólag még azt is elmondta, hogy a leírt híreket nővérének a divatszalonjában hallotta. A további nyomozás ezután kiderítette, hogy Terneggné nővérénél több „elítélt fasiszta” felesége varrat ruhákat, és közben „valóságos fasiszta hírközpontot alakítottak”. A nyilvánvalóan megkonstruált nyomozás és ítélet után Terneggnét kétévi fegyházra ítélték, aminek talán egyetlen jó oldala mégis volt, hogy vasárnaponként az engedélyezett misén legalább messziről láthatták egymást. Egy másik újsághír szerint a váci börtön lazasága miatt az év végén a súlyosabb büntetést kapott elítélteket átszállították a gyűjtőfogházba, legalábbis egy időre. Az említett Rixner Józsefről az is kiderült, hogy élelmiszerral is segítette Ternegg Kálmánt, akit korábbi katonai szolgálatának idejéből ismert. Állítólag őt halálra ítélték.

Érdekes cikk jelent meg a *Függetlenség* című napilap 1950. június 23-i számában is *Fegyházból a vezérkarba* címmel. E szerint az oroszok egy hadgyakorlat után kifejezték elégedetlenségüket a magyar hadsereg tüzérségével és műszaki vezetésével kapcsolatban, és a honvédelmi minisztert okolták, hogy a „valamikor Európában jó hírnevet szerzett magyar tüzérség s műszaki alakulatok már nem jól működnek”. Arra a kérdésre, hogy hol vannak a régi, jó tüzértisztek, Farkas Mihály honvédelmi miniszter úgy válaszolt, hogy a váci fegyházban. A cikk úgy értesült, hogy ezt követően Ternegg Kálmánt, további hat magasabb rangú tüzértisztet és még több egykori tisztet kiengedtek. A felajánlott új beosztást az egykori tüzérszemlélő nem fogadta el, ezért továbbra is a börtönben maradt egészen haláláig, 1956. június 5-ig. A Margit körüti fegyház rabkórházában betegen, műtetre várva halt meg Ternegg atya, vagy csupán Atya, ahogy tüzérei nevezték. Nem érte meg a forradalmat, a szabadságot. Felesége, Maca néni nem sokkal később követte őt a sírba.

Kéry Kálmán vezérezredes 1992-ben kérte Ternegg Kálmán politikai és erkölcsi rehabilitálását a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának elnökétől törvényességi óvás keretében.

Irodalom

- Benkő Lajos: *Veszprémtől Pockingig. Napló, 1945. március 2. – október 2.* Veszprém, Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltára, 2016. Online: https://library.hungaricana.hu/hu/view/VESM_VV_2016_02/?pg=0&layout=s
- Szakály Sándor: *A magyar katonai felsővezetés 1938–1945. Lexikon és adattár.* Budapest, Ister Kiadó, 2001.
- Ternegg Kálmán vezérezredes emlékezetére. *Hadak Útján*, 9. (1957), 101. 10–11.
- Ternegg Kálmán. Mária és Kálmán története. Egy tragikus szerelmi történet, mely a Flandorffer villában kezdődött. *Táti Walzer*, 30. (2019), 2. 4–5. Online: <https://tat.hu/walzer/2019punkosd.pdf>